

• СПОРТ ІНВАЛІДІВ ТА АДАПТИВНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ

• DISABLED SPORTS AND ADAPTIVE PHYSICAL TRAINING

УДК 796. 032–056. 26

**ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ
ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ
СПЕЦІАЛЬНИХ ОЛІМПІАД****Аліна ПЕРЕДЕРІЙ***Львівський державний університет фізичної культури*

Анотація. Статтю присвячено проблемі пошуку змісту нозологічно-детермінованої підготовки спортсменів Спеціальних Олімпіад. Метою дослідження є обґрунтування структури системи підготовки спортсменів Спеціальних Олімпіад. Охарактеризовано її спільні та відмінні риси порівняно з іншими напрямками адаптивного спорту. Визначено, що персоніфікована підсистема об'єднує атлета, його найближче оточення та тренера, процесна представлена змаганнями, тренуванням та відновленням, під час яких відбувається соціальна адаптація, навчання, розвиток та виховання спортсмена. Обґрунтовано мету системи спортивної підготовки за програмами Спеціальних Олімпіад – забезпечення максимально можливого для конкретного атлета рівня соціальної адаптації через поліпшення фізичної, технічної, тактичної, психологічної, теоретичної підготовленості шляхом тренувальної та змагальної діяльності в обраному(них) виді(ах) спорту.

Ключові слова: Спеціальні Олімпіади, система підготовки, мета, формувальні чинники.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Актуальною проблемою сучасного адаптивного спорту є механічне перенесення усіх методичних підходів, засобів тренування, побудови процесу підготовки, добору навантажень тощо з олімпійського спорту в підготовку спортсменів-інвалідів без урахування їхніх нозологічних особливостей. Якщо для паралімпійського та дефлімпійського спорту, беручи до уваги ідентичність їх цільово-результативних відносин із олімпійським спортом, можлива часткова нозологічно-детермінована екстраполяція основних підходів системи підготовки спортсменів-олімпійців, то для Спеціальних Олімпіад необхідне суттєве переосмислення фундаментальних положень цієї системи. Разом з тим без використання досвіду підготовки спортсменів в олімпійському спорті, закономірностей формування різних видів підготовленості, рухових умінь та навичок, розвитку фізичних якостей тощо неможливий подальший розвиток Спеціальних Олімпіад в сучасних умовах.

Робота виконується відповідно до теми 1. 4 «Теоретико-методичні засади розвитку спорту інвалідів» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 роки згідно з Наказом № 4525 від 20. 12. 2010 Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на позитивний багаторічний практичний досвід роботи міжнародної організації Спеціальних Олімпіад, у науково-методичній літературі питання використання засобів спорту, тобто цілеспрямованої тренувальної та змагальної діяльності, для соціальної адаптації розумово відсталих осіб практично не висвітлено. У численних працях [2, 5, 10] розглядаються історичні та організаційні аспекти діяльності Спеціальних Олімпіад, узагальнюються окремі положення реалізації тренувальних програм Спеціальних Олімпіад з офіційних видів спорту [3]. В окремих сучасних джерелах [4, 13] робляться спроби дослідити вплив нозологічно-детермінованої, дидактично обґрунтованої методики спортивного тренування на рівень адаптаційної поведінки, фізичний розвиток, технічну майстерність осіб із розумовою відсталістю. У цих дослідженнях експериментально доведено позитивний вплив спорту на стан осіб з відхиленнями розумового розвитку. Враховуючи комплексний (інтегральний) характер діяльності, спорт можна вважати чи не найефективнішим засобом поліпшення фізичного та психологічного стану, соціальної адаптації осіб із

вадами інтелекту. Зокрема, підтверджено значущість соціальної спрямованості тренувальних занять з атлетами Спеціальної Олімпіади: ефективними дидактичними особливостями, що впливають на соціалізацію цього контингенту, є проведення спільних тренувальних занять спортсменів із відхиленнями розумового розвитку та здорових, спільних тренувальних занять спортсменів різного ступеня розумової відсталості, присутність батьків і волонтерів на тренуваннях. Результатом реалізації вказаних методичних прийомів при роботі зі спортсменами з відхиленнями розумового розвитку є поліпшення комунікативної активності, формування впевненості, прискорення процесів соціальної інтеграції [4].

Разом з тим необхідно констатувати, що дослідження проблематики методики спортивної підготовки атлетів із відхиленнями розумового розвитку мають фрагментарний характер, не містять інформації узагальнювального, системного характеру [8, 12].

Як відомо, поняття «система» (від дав. -гр. σύστημα – «сполучення») – множина взаємопов'язаних елементів, що відокремлена від середовища і взаємодіє з ним як ціле, – є важливим для різних галузей наукового пізнання та суспільної практики. У різних джерелах трапляються різні, але схожі його тлумачення: «Порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням і взаємним зв'язком частин чого-небудь»; «Сукупність будь-яких елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спільною ознакою, призначенням» [1]. Стосовно спортивної діяльності поняття «система підготовки» нині має відносно сталий характер. Звичайно, що змістовне наповнення системи має постійно оновлюватися та вдосконалюватися відповідно до сучасних тенденцій розвитку спорту, зростання спортивних досягнень, специфіки видів спорту тощо [7, 11].

Структура системи підготовки в олімпійському спорті складається з двох підсистем: персоніфікованої та процесної. Своєю чергою персоніфіковану представляє тренер, який керує процесом підготовки та спортсменом, навколо якого будується вся система, відповідно до його здібностей, можливостей, перспектив тощо. Процесна підсистема становить собою єдність змагань, тренувань та відновлення, під час яких здійснюється навчання, розвиток і виховання спортсмена. Структура системи підготовки в спорті інвалідів за основним складовими має багато спільного із системою підготовки в олімпійському спорті. Разом з тим слід відзначити певні її особливості.

Метою цього дослідження є обґрунтування структури системи підготовки спортсменів Спеціальних Олімпіад. У роботі використовувалися такі **методи** дослідження: аналіз, синтез, аналогія, порівняння, екстраполяція.

Виклад основного матеріалу. За визначенням поняття «система», усі її елементи знаходяться в тісному взаємозв'язку та є взаємообумовленими. Ця залежність ґрунтується на єдиній меті функціонування системи, на чиннику, що формує цю систему та за відсутності якого система припиняє існування. Таким системоутворюючим (ключовим) чинником, навколо якого будується система підготовки в олімпійському спорті, виступають змагання. Саме змагання висувають вимоги до структури підготовленості спортсмена, що своєю чергою потребує застосування певних специфічних засобів і методів підготовки. Змагання (їх кількість, рівень, календар) визначають необхідну динаміку тренуваності спортсмена, чергування навантажень і відновлення. Змагання в олімпійському спорті спрямовано на досягнення максимального спортивного результату, що є продуктом змагальної діяльності спортсмена. Цей результат, що виступає рушійною силою спортивного вдосконалення, має самостійну цінність, щороку зростає його соціальна вартість, політичне та економічне значення. Рівень спортивних результатів є критерієм можливостей людського організму, моделлю, еталоном для усіх спортсменів. Подібне до олімпійського спорту ставлення до результату як системоутворюючого чинника змагальної діяльності та мети системи підготовки притаманно також складовим адаптивного спорту в міжнародній олімпійській системі – паралімпійському та дефлімпійському спорті. Зміщення пріоритетів із реабілітаційних на виключно спортивні призводить до формування таких цільово-результативних відносин, що орієнтують систему підготовки на використання надмірних навантажень, використання заборонених засобів і методів досягнення результатів тощо.

Принципово інше ставлення до спортивних результатів у спортивному русі Спеціальних Олімпіад вимагає переосмислення і структури системи підготовки.

На наш погляд, при визначенні системоутворюючого (формуального) чинника системи підготовки атлетів Спеціальних Олімпіад недостатньо ґрунтуватися (за аналогією з олімпійським спортом) лише на змаганнях, що спрямовані на досягнення спортивного результату. Відповідно до філософських засад Спеціальних Олімпіад, власне спортивний результат, який розглядається окремо без врахування можливостей спортсмена, не має цінності. Досягнення певного спортивного результату, заради самого результату, що не призвело до поліпшення стану атлета (у фізичному, психологічному, поведінковому, соціальному аспектах тощо), не може свідчити про ефективне функціонування системи спортивної підготовки.

Таким чином, виникає потреба в обґрунтуванні бінарного чинника, що визначає структуру та спрямованість системи підготовки в Спеціальних Олімпіадах: змагання, що спрямовані на демонстрацію спортивних результатів, досягнення яких має сприяти соціальній адаптації та реабілітації спортсменів (рис. 1).

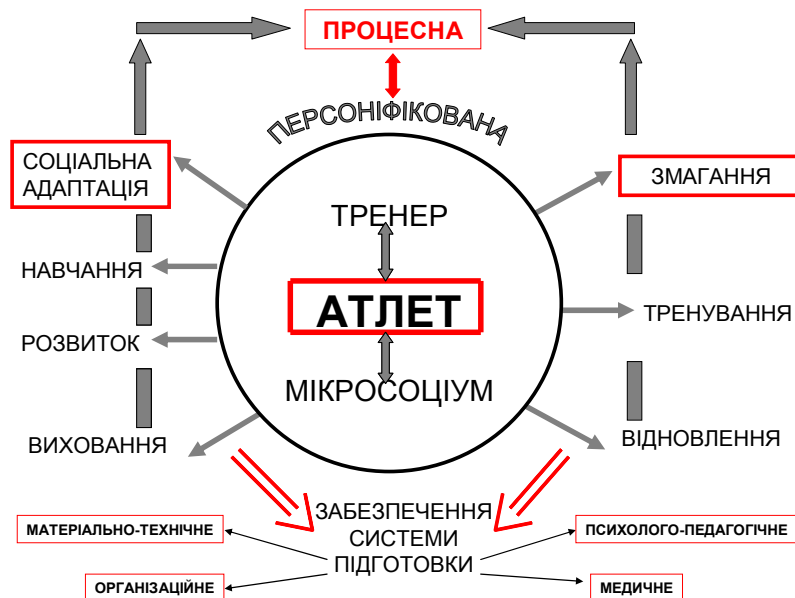

РИС.1 СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ АТЛЕТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ОЛІМПІАД

Отже, очевидним є розгляд спортивних змагань і рівня результатів, що в них досягаються, у межах формувальних основ системи підготовки в Спеціальних Олімпіадах. Зрозумілим також є те, що цю систему побудовано на спортивній діяльності і, власне, засоби спорту мають неперевершене виховне, розвивальне, реабілітаційне значення. Саме змагання, які здебільшого відбуваються за офіційними правилами Міжнародних спортивних федерацій або модифікуються відповідно до потреб атлетів Спеціальних Олімпіад, створюють умови для їхнього самовдосконалення, стимулюють систематичний цілорічний тренувальний процес відповідно до нормативних засад спеціального олімпійського руху. Разом з тим, якщо суто спортивна складова починає переважати (як це можна спостерігати на прикладах олімпійського, паралімпійського, дефлімпійського спорту), виникають проблеми, несумісні із філософією Спеціальних Олімпіад, до яких належать переважання спрямованості на встановлення рекордів та завоювання медалей, морально-етичні проблеми класифікації, вживання допінгів тощо [3, 9].

За відсутності адаптаційної спрямованості система підготовки втрачає сенс. У міжнародному спортивному русі Спеціальних Олімпіад передбачено «запобіжні механізми», що зберігають спрямованість діяльності на соціальну адаптацію та реабілітацію атлетів. Передусім, це існування унікального підходу до розподілу на стартові групи – дивізіони – за рівнем майстерності, на основі «правила 15%», що створює найкращі умови для конкуренції та відчуття змагальної боротьби [15].

Дивізіонування є відмінною рисою Спеціальних Олімпіад у світі спорту. У Спеціальних Олімпіадах вважається, що кожен атлет має право на однаковий шанс досягнути успіху в спортивних змаганнях. Саме тому в усіх змаганнях має здійснюватися розподіл на дивізіони,

щоб в кожного атлета чи команди був реальний шанс на перемогу при змаганнях із рівними собі за можливостями суперниками. Розподіл повинен відбуватися на основі коректних записів тренувальних результатів, результатів попередніх змагань чи кваліфікаційних раундів. Як правило, змагання відбуваються на достатньо високому рівні та в кожному дивізіоні є від трьох до восьми учасників з різницею між кращим та гіршим результатами, як вже зазначалося, не більше як 15%. У деяких випадках може бути недостатня кількість учасників для виконання цього правила. Окремий дивізіон для одного учасника не надає йому можливості змагатися. Однак, слід зауважити, що коли рівень цього атлета чи команди значно відстає або перевищує інших учасників, його приєднання до дивізіону є несправедливим чи, навіть, небезпечним та порушує положення Спеціальних Олімпіад про те, що кожен повинен мати шанси на перемогу. Маніпулювання дивізіонуванням для створення дивізіонів, де кожен отримав би медаль, суперечить принципам Спеціальних Олімпіад. Спеціальні Олімпіади схвалюють спортивний дух, конкуренцію та прагнення до участі в змаганнях, що надає можливість повніше продемонструвати потенціал кожного спортсмена, незалежно від рівня його здібностей. Основні принципи Спеціальних Олімпіад не пов'язують оцінку досягнень кожного атлета саме з місцем, яке він посів. Існують причини, через які неприпустиме таке дивізіонування.

По-перше, використовуючи слово «Олімпіада» з офіційного дозволу Міжнародного олімпійського комітету, рух Спеціальних Олімпіад повинен виконувати усі олімпійські стандарти.

По-друге, маніпулювання дивізіонуванням й несправедливий розподіл медалей призводить до зниження цінності та ефективності медалі як засобу навчання атлетів і підготовки до змагань. Вважається, що приймаючи виклик на спортивному майданчику, атлет вже стає переможцем. Дуже важливо цінити усі зусилля спеціалістів. Кожен спортсмен, який посів із першого по восьме місце та завершив змагання, нагороджується.

По-третє, головна мета тренувань і змагань Спеціальних Олімпіад полягає в розвитку бажання займатися спортом та прагненні робити усе залежне для досягнення поставлених цілей. Розвиток особистості та почуття гідності відбувається через участь у багатьох спортивних поєдинках [14].

Наступним механізмом запобігання гонитві за результатом є відсутність на змаганнях Спеціальних Олімпіад національних гімнів і прапорів. На змаганнях Спеціальних Олімпіад на честь переможців виконують гімн Спеціальних Олімпіад і піднімають прапор Спеціальних Олімпіад. Спортсмени з різних країн репрезентують на цих змаганнях себе як представників національної програми, а не країну. Організатори ігор не підбивають підсумки змагань між акредитованими програмами різних країн, не підраховують неофіційний командний залік. Це звільняє спортсменів Спеціальних Олімпіад від державного чи політичного тиску, відповідальності за результат (що, на нашу думку, є неприпустимим з огляду на нозологічні особливості спортсменів із відхиленнями в розумовому розвитку) та необхідності досягати його за будь-яку ціну. Це створює умови для того, щоб спортивний результат мав виключно виховне, мотиваційне значення та свідчив про вдосконалення й прогрес спортсменів.

Третім аспектом усунення переважання суто спортивно-результативної спрямованості діяльності є проведення в Спеціальних Олімпіадах змагань на усіх рівнях можливостей спортсменів: від найменших можливостей за програмою MATP («Motor activity training program»), змагань з індивідуальної майстерності в командних видах спорту до змагань вищого рівня, що проводяться із збереженням правил змагань здорових спортсменів. Таким чином, атлет Спеціальних Олімпіад може проявити будь-який рівень власних здібностей та завжди має можливість і перспективи їх поліпшити при переході до змагань вищого рангу.

Отже, підкреслюючи усю важливість змагань у системі підготовки атлетів Спеціальних Олімпіад, роль структури змагальної діяльності в доборі засобів і методів тренування, результату для визначення рівня змагань, в яких атлет братиме участь, для розподілу на дивізіони та планування динаміки навантаження й відновлення, вони лишаються лише засобами досягнення інтегральної мети системи підготовки. Тому, на відміну від мети спортивної підготовки в олімпійському спорті (досягнення максимально можливого для конкретного індивідуума рівня техніко-тактичної, фізичної і психічної підготовленості, обумовленого специфікою виду

спорту і вимогами досягнення максимально високих результатів у змагальній діяльності), метою системи спортивної підготовки за програмами Спеціальних Олімпіад є забезпечення максимально можливого для конкретного атлета рівня соціальної адаптації через поліпшення фізичної, технічної, тактичної, психологічної, теоретичної підготовленості шляхом тренувальної та змагальної діяльності в обраному(них) виді(ах) спорту. Реалізація зазначеної мети можлива на різних результативних рівнях як засобами окремого виду спорту, так і кількох, найпопулярніших видів спорту.

Використовуючи метод наукового пізнання – аналогію – при використанні як моделі системи підготовки спортсменів в олімпійському спорті, можна уявити таку структуру системи підготовки атлетів Спеціальних Олімпіад (рис. 1). Система підготовки складається з двох підсистем: персоніфікованої та процесної. Своєю чергою персоніфіковану підсистему представлено тріадою «АТЛЕТ–тренер–мікросоціум».

У персоніфікованій підсистемі традиційно виділяють керуючий та керований компоненти. Функції керівника системи підготовки виконує тренер, який повинен забезпечити взаємозв'язок усіх ланок системи підготовки, здійснити добір засобів і методів тренування відповідно до індивідуальних можливостей спортсмена. До керованого компонента належить атлет, який, власне, є центральною постаттю усієї системи підготовки, та мікросоціум – найближче оточення спортсмена з вадами інтелекту.

Організатори Спеціальних Олімпіад не фіксують спортивні рекорди тому, що основна цінність Спеціальних Олімпіад – людина, а не результат. Основна мета Спеціальної Олімпіади – допомога людям з обмеженими інтелектуальними можливостями брати участь у продуктивній та шанованій іншими членами суспільства діяльності шляхом надання їм рівних можливостей для вдосконалення та демонстрації своїх навичок і талантів за допомогою спортивних тренувань і змагань, а також шляхом підвищення обізнаності громадськості про можливості й потреби цих людей.

При залученні атлетів до занять певними видами спорту необхідно оцінити рівень розвитку в них навичок для участі в офіційних змаганнях Спеціальних Олімпіад чи в програмах для атлетів із низьким рівнем здібностей. Саме можливості атлета визначати вимоги до усіх складових системи спортивної підготовки. Слід зазначити, що в Спеціальних Олімпіадах створено передумови для тренувань атлетів із будь-яким рівнем можливостей: це і існування програми МАТР, і певні модифікації правил змагань з офіційних видів спорту, і існування спеціальних видів змагань у межах традиційних видів спорту (плавання зі сторонньою допомогою, ходьба з допомогою, змагання з індивідуальної майстерності в ігрових командних видах спорту тощо).

До керованої підсистеми системи підготовки атлетів Спеціальних Олімпіад належить також мікросоціум – «група підтримки», яка складається з представників найближчого оточення атлета: його батьків, лікарів, учителів, соціальних працівників тощо. Ці люди володіють надзвичайно важливою інформацією про атлета, що може допомогти тренерів правильно побудувати процес підготовки. Крім того, ставлення цих людей, їх віра в атлета, їх відповідальність, їх оцінка діяльності і досягнень особи з вадами інтелекту є запорукою успішного функціонування системи спортивної підготовки. Принцип пріоритетної ролі мікросоціуму [4] наголошує на необхідності співпраці з представниками найближчого оточення. Таким чином, завдання тренера як керуючої ланки системи підготовки – не тільки забезпечити тренувальний процес, а й сформувати в усіх, хто знаходиться поряд із атлетом, відповідні знання та мотивацію. Необхідно залучити достатню кількість людей до процесу підготовки. Це сприятиме підтримці та формуванню розуміння з боку громадськості (макросоціума), що є одним із завдань діяльності організації Спеціальних Олімпіад.

Міжнародні Спеціальні Олімпіади є добровільною добродійною організацією, що схвалює участь усіх людей, які в будь-який спосіб можуть сприяти своєю діяльністю розвитку атлетів. Передусім, це стосується тренерського складу Спеціальних Олімпіад. Отже, керуючу складову персоніфікованої підсистеми системи підготовки атлетів Спеціальних Олімпіад представляє тренер. Тренер Спеціальних Олімпіад – це людина, яка відбирає та оцінює атлетів Спеціальних Олімпіад, а також організовує тренування та готує атлетів до участі в змаганнях. Згідно з фундаментальними положеннями Спеціальних Олімпіад, діяльність цієї органі-

зації здійснюється на громадських засадах із залученням волонтерів, батьків, педагогічних працівників, лікарів. На жаль, вони не завжди мають достатній рівень теоретико-методичної та практичної підготовленості для забезпечення тренувального процесу. Відповідно, керуюча складова системи підготовки стає найслабшою ланкою системи. З огляду на це в Спеціальних Олімпіадах запроваджено клятву тренерів, що підвищує їх відповідальність і зобов'язує чітко виконувати усі вимоги організації: «Від імені усіх тренерів я заявляю, що завжди виконуватиму усі усні та письмові інструкції офіційних представників Спеціальних Олімпіад, забезпечу своєчасну присутність наших атлетів на необхідних змаганнях і заходах та завжди виконуватиму встановлені правила та положення в ім'я спорту» [14].

Таким чином, виявлено актуальну на сьогодні проблему підвищення фахового рівня кадрів Спеціальних Олімпіад, пошуку шляхів оптимізації поєднання волонтерської підтримки з професійним підходом.

У Спеціальних Олімпіадах передбачено такі категорії тренерів: головний тренер (тренер із виду спорту, тренер із МАТР), тренер з об'єданого спорту, помічник тренера, тренер-ровесник. Головний тренер чи тренер з об'єданого спорту є керуючою складовою системи підготовки спортсменів, помічник тренера та тренер-ровесник належать до керованої підсистеми та діють під безпосереднім керівництвом головного тренера.

Процесна підсистема системи підготовки спортсменів у Спеціальних Олімпіадах об'єднує змагання, тренування та відновлення, у процесі яких відбувається навчання, розвиток, виховання та соціальна адаптація атлетів. Слід зазначити, що при структурній подібності системи підготовки спортсменів в олімпійському спорті та в Спеціальних Олімпіадах роль змагань у цій системі суттєво відрізняється. Відмінністю є також необхідність соціально-адаптаційної спрямованості системи підготовки атлетів із вадами інтелекту. Таким чином, наявність процесу соціальної адаптації та специфічне значення змагань є відмінними рисами структури системи підготовки атлетів Спеціальних Олімпіад.

Висновки:

1. У результаті дослідження обґрунтовано концепцію системи підготовки атлетів Спеціальних Олімпіад на основі бінарного чинника, що визначає її структуру та спрямованість: змагання, що спрямовані на демонстрацію спортивних результатів, досягнення яких має сприяти соціальній адаптації та реабілітації спортсменів.

2. Метою системи спортивної підготовки за програмами Спеціальних Олімпіад є забезпечення максимально можливого для конкретного атлета рівня соціальної адаптації через поліпшення фізичної, технічної, тактичної, психологічної, теоретичної підготовленості шляхом тренувальної та змагальної діяльності в обраному(них) виді(ах) спорту.

3. Система підготовки складається з двох підсистем: персоніфікованої та процесної. Персоніфіковану підсистему представлено тріадою: АТЛЕТ-тренер-мікросоціум. Процесна підсистема системи підготовки спортсменів в Спеціальних Олімпіадах об'єднує змагання, тренування та відновлення, в процесі яких відбувається навчання, розвиток, виховання та соціальна адаптація атлетів. Наявність процесу соціальної адаптації та специфічне значення змагань є відмінними рисами структури системи підготовки атлетів Спеціальних Олімпіад.

Перспективи подальших досліджень пов'язано із деталізацією уявлень про персоніфіковану та процесну підсистеми системи підготовки атлетів Спеціальних Олімпіад, а також із характеристикою різних рівнів забезпечення цієї системи.

Список літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Буцел. – К. ; Ірпінь: Перун, 2003. – 1440 с.
2. *Бріскін Ю. А.* Спорт інвалідів : [підруч. для ВНЗ фіз. виховання і спорту] / Ю. А. Бріскін. – К. : Олімп. література, 2006. – 263 с.
3. *Бріскін Ю.* Параолімпійський спорт : навч. посіб. / Ю. А. Бріскін, А. В. Передерій, В. В. Строкатов. – Л. : Арал, 2001. – 141 с.
4. *Гончаренко Є.* Особливості фізичного розвитку спортсменів 17–19 років з відхиленнями розумового розвитку / Євген Гончаренко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 2. – С. 17–20

5. *Евсеев С. П.* Проблемы развития адаптивного спорта / Евсеев С. П. // Человек в мире спорта: новые идеи, технологии, перспективы : тез. докл. Междунар. конгр. – М., 1998. – Т. 2. – С. 527–528.
6. *Карпенко Л.* Деятельность организации „Специальные Олимпиады” в современном обществе / Л. Карпенко // Наука в олимпийском спорте. – 2006. – № 1. – С. 38–44.
7. *Келлер В. С.* Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів : навч. посіб. / В. С. Келлер, В. М. Платонов. – Л. : Українська Спортивна Асоціація, 1992. – 269 с.
8. *Когут І.* Перспективи наукових досліджень у спорті осіб з відхиленнями у розумовому розвитку / Ірина Когут, Євген Гончаренко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 1. – С. 19–23
9. Проблемы гуманизму в сучасному спорті / Сергій Матвеев, Лідія Радченко, Ірина Когут, Тарас Данько // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 2. – С. 33–38.
10. *Мудрик В.* История возникновения и развития международных спортивных организаций инвалидов / В. Мудрик // Наука в олимпийском спорте. – 2006. – № 1. – С. 45–49
11. *Платонов В. Н.* Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : учеб. тренера высшей квалификации. – К. : Олимпийская литература, 2004. – 808 с.
12. *Росвал Г.* Современное состояние и направления исследований по программе Специальных Олимпиад / Г. Росвал, М. Даментко // Наука в олимпийском спорте. – 2006. – № 1. – С. 20–22.
13. *Perederiy A.* Structure and contents of training programs of Special Olympics / Perederiy Alina, Borovska Olha, Slisenko Olha // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова – Х., 2007. – № 10. – С. 150–152.

List of references

1. Velukuy tлумachnuy slovnuk ukrainskoi movu [Great Dictionary of the Ukrainian language] / uklad. i golov. red. V. T. Busel. – К. ; Irpin : Perun, 2003. – 1440 s. (Ukr.)
2. *Briskin Yu. A.* Sport invalidiv [Disabilities sports] : [pidruch. dlya VNZ fiz. vykhovannya i sportu]. – К. : Olimp. literatura, 2006. – 263 s. – ISBN 966-7133-79-6. (Ukr.)
3. *Briskin Y. A., Perederiy A. V., Strokotov V. V.* Paraolympiyskiy sport [Paralympic sport] : navch. posib. / za zag. red. Y. A. Briskina. – L. : Aral, 2001. – 141 s. (Ukr.)
4. *Goncharenko E.* Osoblivosti fizichnogo rozvutku sportsmeniv 17–19 rokov z vidhy-lennyamy rozumovogo rozvutku [Features of the physical development of athletes 17–19 years with disabilities mental development] // Teoriya i metoduka fizichnogo vuhovannya. – 2009. – № 2. – S. 17–20 (Ukr.)
5. *Evseev S. P.* Problemu razvitiya adaptivnogo sporta [The problem of adaptive sports] // Chelovek v mire sporta: novue idei, tehnologii, perspektivu : tez. dokl. Mezdunar. kongr. – М., 1998. – Т. 2. – S. 527–528 (Rus.)
6. *Karpenko L.* Deyatelnost' organizatsii "Specialnue Olympiadu" v sovremennom obshe-stve [Activities of the organization "Special Olympics" in modern society] // Nauka v olympiyskom sporte. – 2006. – №1. – S. 38–44 (Rus.)
7. *Keller V. S., Platonov V. M.* Teoretuko-metoduchni osnovu pidgotovku sportsmeniv [Theoretical and methodological bases for training athletes]. – L. : Ukrainska Sportivna Asociaciya, 1992. – 269 s. (Ukr.)
8. *Kogut I., Goncharenko E.* Perspektivu naukovuh doslidzen' u sporti osib z vidhulennyamu rozumovogo rozvutku [Prospects for research in sports persons with disabilities in mental development] // Teoriya i metoduka fizichnogo vuhovannya. – 2011. – №1. – S. 19-23 (Ukr.)
9. *Matveev S., Radchenko L., Kogut I., Dan'ko T.* Problemu gumanizmu v suchasnomu sporti [The problems of of humanism in modern sport] // Teoriya i metoduka fizichnogo vuhovannya. – 2009. – №2. – S. 33-38 (Ukr.)
10. *Mudrik V.* Istoriya vjzniknoveniya i razvitiya mezdunarodnuh sportivnuh organizacij invalidov [History and development of the international sports organizations for disabled] // Nauka v olympiyskom sporte. – 2006. – №1. – S. 45–49 (Rus.)

11. *Platonov V. N.* Sistema podgotovri sportsmenov v olympiyskom sporte. Obshaya teoriya i ee prakticheskiye prilozheniya [The system of training athletes in Olympic sports. General theory and its practical applications]. – К. : Olympiyskaya literature, 2004. – 808s. (Rus.)

12. *Rosval G., Damentko M.* Sovremennoe sostoyanie i napravleniya issledovaniy po programme Specialnuh Olympiad [The current state and trends of research on the program of Special Olympics] // Nauka v olympiyskom sporte. – 2006. – №1. – S. 20–22 (Rus.)

13. *Perederiy A., Borovska O., Slisenko O.* Structure and contents of training programs of Special Olympics // Pedagogika, psuhologiya ta meduko-biologichni problemu fizuchnogo vuhovannya i sportu: nauk. monogr. / za red. S. S. Ermakova – Н. : HDADM, 2007. – №10. – S. 150–152. (Ang.)

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ СПОРТСМЕНОВ СПЕЦИАЛЬНЫХ ОЛИМПИАД

Алина ПЕРЕДЕРИЙ

*Львовский государственный университет
физической культуры*

Аннотация. Статья посвящена проблеме поиска содержания нозологически-детерминированной подготовки спортсменов Специальных Олимпиад. Целью исследования являлось обоснование структуры системы подготовки спортсменов Специальных Олимпиад. Охарактеризованы ее общие и отличительные черты сравнительно с другими направлениями адаптивного спорта. Определено, что персонифицированная подсистема объединяет атлета, его ближайшее окружение и тренера, процессная представлена соревнованиями, тренировкой и восстановлением, в процессе которых осуществляется социальная адаптация, обучение, развитие и воспитание спортсмена. Обоснована цель системы спортивной подготовки по программам Специальных Олимпиад – обеспечение максимально возможного для конкретного атлета уровня социальной адаптации путем улучшения физической, технической, тактической, психологической, теоретической подготовленности с помощью тренировочной и соревновательной деятельности в избранном(ых) виде(ах) спорта.

Ключевые слова: Специальные Олимпиады, система подготовки, цель, формирующие факторы.

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE SYSTEM OF PREPARATION FOR ATHLETES IN SPECIAL OLYMPICS

Alina PEREDERIY

Lviv State University of Physical Culture

Annotation. The article is devoted to the search of the nosologically-determined preparation of athletes for Special Olympics. The aim of research is to substantiate the structure of the system of training athletes for Special Olympics. Common and distinctive features of these systems in comparison with other directions of adaptive sport are described. It is determined that personified subsystem integrates the athlete, his inner circle and coach, process subsystem represented competition, training, restitution, which is in the process of social integration, education, development and upbringing of the athlete. The goal of system of training athletes by program of Special Olympics is justified: extending the maximum possible level of social adaptation or a particular athlete by improving the physical, technical, tactical, psychological, theoretical preparation with training and competitive activities in chosen kinds of sports.

Key words: Special Olympics, the system of preparation, goal, forming factors.